

# CONSIDERAȚII PRIVIND RAPORTURILE MOLDOVEI CU POLONIA ÎN TIMPUL DOMNIEI LUI ȘTEFAN CEL MARE\*

VENIAMIN CIOBANU\*\*

Domnia lui Ștefan cel Mare a început în condițiile unei situații internaționale cu totul deosebite, în comparație cu cea în care evoluase Moldova, în prima parte a secolului al XV-lea. Principalele ei coordonate au fost trasate, pe de o parte, de cucerirea de către armatele sultanului Mehmed al II-lea a Constantinopolului, la 29 mai 1453<sup>1</sup>, iar pe de alta, de exacerbară luptei pentru preponderență în Europa Centrală dintre dinastia Jagellonilor și cea a Habsburgilor austrieci. Dobândind legitimitatea dinastică asupra Ungarei și a Boemiei, care i-au fost aduse, ca zestre, de soția sa, Elisabeta de Habsburg, sora regelui ungar Ladislaus Posthumus, Cazimir al IV-lea Jagiello a încercat să pună în aplicare planurile sale dinastice în legătură cu cele două țări. Pretențiile sale succesoriale nu au fost luate în considerare nici în Ungaria, unde câștig de cauză a avut Matthias Corvin, și nici în Boemia, al cărei tron a fost adjudecat de Gheorghe de Podiebrad, care i-au succedat, astfel, lui Ladislaus Posthumus, decedat, fără urmași, în anul 1457<sup>2</sup>. În schimb, căsătoria cu Elisabeta de Habsburg i-a oferit lui Cazimir al IV-lea un alt avantaj imediat, dar de natură politică și strategică. Acesta era deosebit de important, deoarece în condițiile în care, în urma încorporării Prusiei la Coroana polonă, se declanșa, începând cu anul 1454, războiul cu Ordinul teuton, Polonia nu mai era nevoită să lupte pe două fronturi, de vreme ce securitatea graniței sudice îi era, astfel, asigurată<sup>3</sup>.

Realizarea unor planuri de anvergură celor menționate reclama, totodată, cu aceeași stringență, și abținerea Poloniei de la implicarea ei în oricare altă acțiune pe plan internațional care i-ar fi putut dispersa forțele. Iată pentru ce Cazimir al IV-lea a refuzat

\* Publicat în *Ștefan cel Mare la cinci secole de la moartea sa*, volum editat de Petronel Zahariuc și Silviu Vacaru, cuvânt-înainte de Al. Zub, Edit. Alfa, Iași, 2003, pp. 249-267.

\*\* Cercetător științific principal I, doctor în istorie, la Institutul de Istorie „A.D. Xenopol” din Iași.

<sup>1</sup> Vezi, în acest sens, între multe alte contribuții istoriografice și Steven Runciman, *Căderea Constantinopolului, 1453*, traducere de Al. Elian, București, 1971, *passim*; Denis Hay, *L'Europe aux XIV<sup>e</sup> et XV<sup>e</sup> siècles*, traducere din limba engleză de Françoise și Georges Ruhlmann și Jean Tomagnan, Paris, Edition Sirey, 1972, p. 244 și urm.

<sup>2</sup> Marian Biskup, *Die Rivalität zwischen Jagellonen und Habsburger um die ungarische Krone im 15. und Anfang des 16. Jahrhunderts*, în „Österreichische Osthefte”, Jahrgang 32, Wien, 1990, Heft 2, pp. 67-68.

<sup>3</sup> *Ibidem*, p. 67.

să-și însușească ideea aderării la o largă coaliție europeană antiotomană. Din contra, din motivele enunțate, la care se adaugă și necesitatea lichidării diferendelor teritoriale dintre Coroana polonă și Marele Ducat al Lituaniei, el a fost direct interesat în perpetuarea raporturilor pașnice cu Imperiul otoman. Acest din urmă motiv și-a găsit expresia chiar în modalitatea de reglementare a statutului politico-juridic al Moldovei în raporturile dintre Coroana polonă și Imperiul otoman<sup>4</sup>.

Cum se știe, la scurt timp după ce a cucerit și ultimul bastion al Imperiului bizantin, Constantinopolul, sultanul Mehmed al II-lea a somat Moldova, încă în cursul verii anului 1453, să i se supună, decizie ce se înscria în acțiunea mai largă inițiată de Imperiul otoman, în scopul de a-și subordona întregul bazin al Mării Negre intereselor sale strategice. Cum somația a fost urmată de agresiuni militare, care s-au repetat până în anul 1455, situația internațională a Moldovei, oricum destul de precară la acea dată, din cauza rivalității dintre Polonia și Ungaria, care își disputau întâietatea la dominație asupra ei, s-a deteriorat în mod considerabil. Ce-i drept, cercurile conducătoare poloneze, grupate în jurul lui Cazimir al IV-lea, nu au scăpat din vedere repercusiunile pe care le-ar fi putut antrena instalarea dominației otomane și în Moldova, nu numai în Peninsula Balcanică, asupra securității viitoare a propriului lor stat<sup>5</sup>. O opoziție, propriu-zisă, la amintitele planuri otomane nu putea fi, totuși, luată, *atunci*, în considerare, datorită atât evoluției nefavorabile pentru polonezi a războiului cu teutonii, cât și posibilității de a înlesni, în cazul în care s-ar fi angajat într-un conflict militar și cu turcii, instaurarea preponderenței Ungariei în Moldova. Ca urmare, deși a redobândit calitatea de *suzerană restrictivă*, în *litera* și *spiritul* omagiului de vasalitate depus de domnul de atunci al Moldovei, Petru Aron, la 1 octombrie 1455<sup>6</sup>, Coroana polonă nu a mai putut-o valorifica ca atare.

Din contra, a fost nevoită să accepte și pretențiile de suzeranitate ale Porții asupra acestei țări. S-a instaurat, astfel, e drept, *în mod tacit*, un nou tip de suzeranitate asupra Moldovei, și anume cel al *suzeranității colective* polono-otomane, în urma acceptării, cu consimțământul regelui, de către cercurile conducătoare moldave, grupate în jurul lui Petru Aron, la 5 iunie 1456, a obligației de a plăti tribut Porții. Inițiatorii polonezi ai aceluia demers au ținut, totuși, să asigure, cât mai mult cu putință, pentru acele împrejurări, interesele Coroanei în spațiul est-carpatic, determinându-l pe Petru Aron să emită un nou act de omagiu, și anume cel din 29 iunie 1456<sup>7</sup>. De altfel, acțiunea lor a fost favorizată de însăși Poarta otomană care a considerat că obiectivul său, *de atunci*, vizând Moldova, fusese deja realizat.

Așadar, noua *reglementare juridică* a statutului politic al Moldovei trebuia să acționeze în mai multe direcții. În primul rând, ea avea menirea să protejeze interesele

<sup>4</sup> Cf. Bolesław Stachon, *Polityka Polski wobec Turcji i akcyi antyturskie w wieku XV do utraty Kijii i Białogrodu (1484)*, Lwow, 1930, p. 113 și urm.; Marian Malowist, *Kaffa-kolonia genuniska na Krym i problem wshodu w latach 1453-1475*, Warszawa, 1974, p. 110 și urm. M. Biskup, *Die polnische Diplomatie in der zweiten Hälfte des 15. und in der Anfang des 16. Jahrhunderts*, în „Jahrbücher für Geschichte Ost-Europas”, Neue Folge, Band 26, 1978, Heft 2, pp. 164-165.

<sup>5</sup> Cf. Ven. Ciobanu, *Țările române și Polonia. Secolele XIV-XVI*, București, 1985, pp. 60-61.

<sup>6</sup> Pentru împrejurările în care a fost depus, vezi *ibidem*, pp. 61-62.

<sup>7</sup> *Ibidem*, pp. 62-63.

polone din spațiul est-european atât față de presiunile maghiare, care s-ar fi putut materializa, chiar și cu concursul unei părți a boierimii moldovene, cât și față de cele otomane ce puteau să aibă același rezultat, datorat forței considerabile de care dispunea Poarta. Apoi, să aibă un efect identic și pentru interesele otomane la Dunărea de Jos, ce erau periclitate, la acea dată, de forța de șoc a Regatului ungar. I s-a mai atribuit, totuși, fără îndoială, încă o direcție de acțiune care nu intra însă în calculele celor care au inițiat-o, ci doar în ale celor care au acceptat-o, adică ale cercurilor conducătoare moldave. Am în vedere faptul că acestea din urmă au putut sesiza că noua formă de suzeranitate în care intra *putea* și, mai ales, *trebuia*, să conserve entitatea politico-statală a Moldovei. Aceasta era o necesitate cu atât mai stringentă, cu cât, la pericolele care o amenințau deja, se mai adăugase încă unul, reprezentat de o forță în plină ascensiune pe planul raporturilor interstate, dar care, în plus, pornea și dintr-o lume dușmăna, *de drept*, întregii creștinătăți și *sub aspect confesional*, adică cea a colosului otoman. Prin urmare, în această interpretare, acceptând plata tributului către Poartă, care pune bazele unui nou sistem și în raporturile internaționale din Europa est-centrală, adică al *suzeranității colective*, Moldova plătea, de fapt, o *poliță de asigurare*. Prețul era încă rezonabil, dacă nu chiar simbolic, de vreme ce amintitul tribut avea doar semnificația de „răscumpărare a păcii” și nu de supunere efectivă. De altfel, această semnificație i-a fost atribuită nu numai de cercurile conducătoare moldovene, ci și de cele polone<sup>8</sup>.

Cu acest *titlu* a fost preluat și de Ștefan cel Mare, pentru care atât Polonia, cât și Imperiul otoman au putut avea, în primele două decenii ale domniei sale, doar rolul de *suzerane protectoare* ale țării sale față de recrudescența politicii expansioniste maghiare, sub domnia regelui Matthias Corvin<sup>9</sup>. Așa se poate explica faptul că, după ce l-a determinat pe regele polon să nu-i mai acorde sprijin lui Petra Aron, în scopul recuperării de către el a tronului Moldovei, noul domn nu a ezitat să restabilească vechile raporturi ale țării sale cu Coroana polonă. Acordul de la Overchelăuți, din 4 aprilie 1459<sup>10</sup>, întruchipa, totodată, și decizia sa de a reactualiza *spiritul* actelor încheiate de predecesorul său imediat cu Polonia și cu Imperiul otoman. Că aceasta constituia pavăza cea mai sigură a *securității politice* a țării sale o demonstrează și faptul că, procedând astfel, domnul moldav se detașa net de foștii săi aliați, cu sprijinul cărora preluase domnia, și anume Țara Românească și Ungaria, și lăsa în suspensie litigiul Moldovei cu Coroana polonă, în legătură cu stăpânirea Pocuției<sup>11</sup>.

Apropierea politică a lui Ștefan cel Mare de Polonia nu lăsa, prin urmare, nici un dubiu în ceea ce privește viitorul pozițiilor Ungariei la Dunărea de Jos, motiv pentru care

<sup>8</sup> Ilie Corfus, *Documente privitoare la istoria României culese din arhivele polone. Secolul al XVI-lea*, București, 1971, p. 382.

<sup>9</sup> Cf. Ș. Papacostea, *Ștefan cel Mare și războiul Poloniei cu Ordinul Teuton (1454-1466)*, în „R.d.l.”, 3, 1973, p. 479.

<sup>10</sup> Ioan Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare*, vol. II, București, 1913, pp. 266-269.

<sup>11</sup> I. I. Nistor, *Die Moldawischen Ansprache auf Pokutien*, Wien, 1910, pp. 44-45; Ș. Papacostea, *De la Colomeea la Codrul Cosminului. Poziția internațională a Moldovei la sfârșitul secolului al XV-lea*, în „R.d.l.”, XVII, 1970, pp. 526, 531; idem, *La Moldavie, Etat tributaire de l'Empire ottoman: le cadre international des rapports etablis en 1455-1456*, în „R.R.H.”, 3, 1974, p. 459.

Matthias Corvin s-a străduit, prin toate mijloacele de care a dispus, să o zădărnicească. Rezultatul a fost, totuși, contrar celui scontat. Îminența unei agresiuni militare din partea Ungariei l-a determinat pe Ștefan cel Mare să facă încă un pas pe calea consolidării raporturilor sale cu Coroana polonă, deși aceasta constituia o nouă *limitare juridică* a independenței politice a Moldovei. Este vorba de actul de omagiu subscris de el la 2 martie 1462, prin care, în schimbul angajamentului Poloniei de a apăra Moldova și pe domnul său de orice pericol, cel din urmă îl recunoștea pe Cazimir al IV-lea drept *unic suzeran* al său și declara caduce toate angajamentele anterioare datei amintite asumate de Moldova față de terțe părți și care ar fi fost contrare intereselor Coroanei polone<sup>12</sup>. Concesiile făcute de domn se mai justificau însă și prin speranța că tratativele polono-otomane, care erau în curs de desfășurare, începând cu prima parte a anului 1462<sup>13</sup>, aveau să aibă ca rezultat și revenirea Chilie în granițele Moldovei, a cărei importanță strategică deosebită pentru aceasta din urmă era pusă în evidență de expansiunea otomană în Peninsula Balcanică și de rămânerea cetății Hotin în stăpânire polonă. De altfel, recuperarea Chilie de către Moldova, readusă sub controlul juridic al Coroanei polone, era considerată, chiar de către aceasta din urmă, ca un mijloc susceptibil să contribuie la slăbirea Ungariei pe plan internațional<sup>14</sup>.

Din punctul de vedere polonez, această tendință se justifica cu atât mai mult cu cât împăratul Friedrich al III-lea, în pofida realităților politice din Imperiu, făcea tot ce îi sta în putință pentru a aduce sub controlul Casei de Habsburg atât Boemia cât și Ungaria. În urma eșecului înregistrat în cazul Boemiei, datorat și complicatei situații sociale și confesionale de acolo, el a reușit să fie ales, doar de un număr foarte mic de partizani, rege al Ungariei. Cum baza politică și socială a regalității sale era foarte restrânsă, pentru a și-o impune, el a căutat și a găsit o altă soluție, capabilă să i-o asigure, cel puțin în viitor. Aceasta a fost întruchipată de acordul încheiat cu Matthias Corvin, în anul 1463, la Wiener Neustadt și Șopron (Oldenburg), în baza căruia Friedrich al III-lea continua să poarte, formal, titlul de rege al Ungariei. În cazul în care Matthias Corvin ar fi decedat fără urmași direcți pe linie masculină, succesiunea tronului ar fi revenit Casei de Habsburg, stările Ungariei trebuind să aleagă ca rege pe unul din fiii lui Friedrich. După cum s-a remarcat, acest acord, deși recunoștea dreptul stărilor ungare de a-l alege pe rege, motiv pentru care a și fost ratificat de ele, consacra, în schimb, dreptul de succesiune al Coroanei de Habsburg, ceea ce a „constituit baza politicii viitoare a habsburgilor în țările Coroanei Sfântului Ștefan”<sup>15</sup>.

Revenind la actul din anul 1462, care era expresia juridică a „înțelegerii polono-moldo-otomane din anii 1455-1456”<sup>16</sup>, se poate afirma că și-a dovedit eficacitatea urmărită de domnul Moldovei și de regele Poloniei în raporturile celor două țări cu Ungaria. De aceea, reacția lui Matthias Corvin a fost, și ea, pe măsură. Expediția

<sup>12</sup> I. Bogdan, *op. cit.*, pp. 286-288, 290-291, 293-294.

<sup>13</sup> Pentru activitatea diplomatică poloneză, vezi M. Malowist, *op. cit.*, p. 166.

<sup>14</sup> Cf. I. I. Nistor, *op. cit.*, pp. 45-47.

<sup>15</sup> M. Biskup, *Die Rivalität zwischen Jagiellonen und Habsburger*, pp. 68-69.

<sup>16</sup> Ș. Papacostea, *La Moldavie, Etat tributaire*, p. 460.

organizată de el, în prima parte a lunii decembrie a anului 1467, în urma căreia fostul domn, Petru Aron, ar fi trebuit să revină pe tronul Moldovei, dar, de data aceasta, nu ca exponent al intereselor Coroanei polone, ci al intereselor Coroanei ungare, a eșuat, după cum se știe. Deoarece, consecințele unui deznodământ favorabil al eforturilor regelui maghiar, care nu au fost abandonate nici în urma înfrângerii suferite la Baia, în noaptea de 14/15 decembrie 1467, ar fi pus sub un grav semn de întrebare amintitele planuri dinastice ale lui Cazimir al IV-lea; aceste planuri au fost reluate, după încheierea păcii cu teutonii, favorabilă polonilor, la 19 octombrie 1466<sup>17</sup>, regele rămânând hotărât să-l sprijine, în continuare, pe Ștefan. În schimb, monarhul polon a considerat că în aceste condiții soluția deschiderii conflictului militar cu Ungaria era prematură, de aceea a optat pentru calea diplomatică. Atitudinea negativă a lui Matthias Corvin față de intercesiunea diplomatică poloneză l-a convins însă pe Ștefan cel Mare că singura posibilitate de contracarare a unei noi invazii maghiare consta în determinarea Poloniei de a nu se limita doar la demersuri diplomatice. Ca urmare, la 28 iulie 1468, domnul moldav a fost nevoit să semneze, la Suceava, un nou acord cu reprezentanții regelui polon<sup>18</sup>. Iată, pentru ce clauzele acestuia reliefează pericolul în care se afla atunci Moldova, pericol agravat nu numai de iminența unui atac din partea Ungariei, ci și de unul *potențial* din partea Imperiului otoman.

Cel din urmă element poate fi sesizat, de altfel, din *spiritul* unuia din angajamentele asumate de domn cu acel prilej. Potrivit acestuia, Ștefan cel Mare nu putea intra într-un război, fără „consimțământul prealabil al regelui Cazimir al IV-lea. Restricția nu se referea, totuși, după părerea noastră, la posibilitatea unui conflict militar moldo-ungar. Date fiind amintitele planuri dinastice ale regelui polon, acesta nu putea fi decât în avantajul său, cu condiția să fi fost declanșat în momentul considerat oportun de către cercurile conducătoare poloneze. Prin urmare, în realitate, se viza excluderea eventualității izbucnirii unui conflict militar moldo-otoman, ce ar fi putut fi provocat de Ștefan cel Mare, cu scopul de a modifica natura raporturilor țării sale cu Poarta otomană. Deoarece, într-un astfel de caz, Polonia ar fi fost pusă în situația de a interveni în sprijinul vasalei sale, Moldova, ceea ce, din motivele enunțate, nu intra în calculele diplomației polone. Or, în eventualitatea în care ar fi acceptat să se conformeze necondiționat acestei direcții a politicii externe poloneze, Ștefan cel Mare și-ar fi pierdut orice drept de inițiativă pe planul raporturilor interstatuale ale Moldovei, ale cărei consecințe negative pentru prezentul și viitorul politic al țării nu puteau fi ignorate. Ștefan s-a străduit să evite acest lucru, de vreme ce i-a determinat pe negociatorii polonezi să insereze obligația regelui lor ca nu numai să intervină, *în persoană*, în sprijinul domnului, în cazul în care țara sa ar fi fost atacată, ci, totodată, să nu admită nici îndepărtarea sa din domnie sau, și mai grav, modificarea statutului politico-juridic al Moldovei<sup>19</sup>.

Așadar, deși Polonia își dezvăluia, treptat, tendința de a limita, la maximum posibil, libertatea de acțiune a Moldovei pe plan extern, Ștefan cel Mare nu a ezitat,

<sup>17</sup> Cf. M. Biskup, *Die Riwalität*, pp. 69-70.

<sup>18</sup> I. Bogdan, *op. cit.*, pp. 298-299, 303-304, 307-308.

<sup>19</sup> Cf. V. Ciobanu, *op. cit.*, pentru bibliografie.

totuși, să subscrie actul din 28 iulie 1468. Deoarece, pe lângă argumentele amintite, la adoptarea acelei decizii a mai concurat încă una care a constituit, se poate spune, *motivarea pragmatică* a raporturilor de vasalitate-suzeranitate cu Polonia. Este vorba de faptul că, spre deosebire de Ungaria. Polonia nu urmărea anexări teritoriale pe seama Moldovei. Din contra, era direct interesată, firește din motivele amintite, în revenirea Chilieii în granițele acesteia din urmă, obiectiv la realizarea căruia a colaborat pe plan diplomatic, și i-a restituit chiar și cetatea Hotin. De altfel, această conduită corespundea, integral, acelei faze a politicii externe a lui Ștefan cel Mare, al cărui principal element îl constituia angajarea Poloniei - singura putere vecină capabilă, atunci, să-i secondeze planurile, în eforturile sale de a crea condițiile necesare desfășurării unei politici externe mult mai conformă cu interesele Moldovei. De aceea, atunci când a considerat că Polonia nu mai putea oferi *justificarea politică*, domnul moldav a procedat la revizuirea *naturii juridice* a raporturilor sale de vasalitate-suzeranitate cu Coroana polonă. După cum s-a putut constata, raporturile de vasalitate-suzeranitate evoluaseră pe coordonatele impuse, în primul rând, de situația politică din Europa de Sud-Est, total defavorabilă Moldovei. În condițiile în care Polonia, absorbită tot mai mult de perspectiva încheierii favorabile a disputei dinastice din Boemia și, apoi, din Ungaria<sup>20</sup>, nu mai constituia o contrapondere eficientă a pericolului agresiunii maghiare - ce se diminuase la acea dată - ci, dimpotrivă, putea deveni o piedică serioasă în calea desfășurării programului său de politică externă, Ștefan s-a decis să-și manifeste deschis opoziția față de cererea regelui de a-i presta omagiu corporal. Conștient de faptul că depunerea personală a omagiului de vasalitate declanșa, în mod automat, punerea în aplicare a obligațiilor asumate prin actul din 28 iulie 1468, Ștefan cel Mare a refuzat să se prezinte la Lwow, unde fusese invitat de rege, în scopul amintit, în luna februarie 1469, și, din nou, în vara anului 1470. În cel din urmă caz, drept pretext al refuzului a fost invocat conflictul armat ce se declanșase între el și Radu cel Frumos, domnul Țării Românești<sup>21</sup>.

Tocmai acest conflict era de natură să sporească îngrijorarea cercurilor conducătoare poloneze, deoarece, declanșându-l fără asentimentul prealabil al regelui, Ștefan anula, *de facto*, amintita clauză restrictivă a actului din anul 1468. Infrațiunea era cu atât mai gravă și, deci, mai periculoasă, cu cât punea sub semnul întrebării și stabilitatea raporturilor polono-otomane, a căror menținere în cadrul acordurilor dintre cele două părți, fundamentate pe *spiritul* actului din anul 1456, era, cum am mai menționat, reclamată de programul dinastic al lui Cazimir al IV-lea. De aceea, considerăm că eforturile depuse de regele polon, pentru a-l determina pe domnul moldav să-i depună, personal, omagiul de vasalitate, s-a datorat și faptului că, după toate probabilitățile, regele și susținătorii programului său politic considerau că, în acest fel, Ștefan cel Mare ar fi fost atașat, definitiv, orientării pro-otomane a Poloniei. De altfel,

<sup>20</sup> Cf. M. Biskup, *Die Riwalität*, pp. 69-72.

<sup>21</sup> Pentru detalii, cf. Ș. Papacostea, *Un épisode de la rivalité polono-hongroise au XV siècle. La campagne de Matthias Corvin en Moldavie (1467), à la lumière d'une source inédite*, în „R.R.H.”, 6, 1969, p. 971; idem, *De la Colomea la Codrul Cosminului*, p. 532; idem, *Politica externă a Moldovei în timpul domniei lui Ștefan cel Mare: puncte de reper*, în „R.d.I.”, n-r 1, 1975, p. 21; M. Malowist, *op. cit.*, p. 206; Zdzisław Spieralski, *Awantury Moldawskie*, Warszawa, Wiedza Powszechna, 1967, p. 48-49.

importanța deosebită pe care o acorda regele menținerii Moldovei în sfera de influență a Coroanei este ilustrată și de promisiunea de a media în conflictul moldo-muntean. Mai mult decât atât, Cazimir al IV-lea s-a arătat chiar dispus să dea curs favorabil cererilor domnului de reglementare a diferendelor de frontieră și să-i neutralizeze pe adversarii săi refugiați în Polonia, pe care totuși nu i-a extrădat, așa cum cerea Ștefan.

La rândul său, Ștefan cel Mare, considerând că ceea ce obținuse era suficient pentru ceea ce își propusese în acele împrejurări, a evitat deteriorarea raporturilor cu Polonia. Din acest motiv, s-a străduit să-și dovedească încă o dată utilitatea, sprijinind, printre secui, cauza lui Cazimir, un fiu al regelui polon, căruia acesta din urmă îi rezervase coroana ungară și care fusese ales ca rege de adversarii unguri ai lui Matthias Corvin<sup>22</sup>. Totuși, așa cum s-a remarcat, menținerea Poloniei în limitele stricte ale programului său de politică externă, între care evitarea deteriorării raporturilor cu Imperiul otoman deținea un loc important, a accentuat contradicțiile de interese cu Moldova și a favorizat apropierea celei din urmă de Ungaria, cu care a încheiat alianța antiotomană din anul 1475<sup>23</sup>.

Cel din urmă act a fost precedat de eforturile diplomației poloneze de a controla, în continuare, evoluția statutului politico-juridic al Moldovei în planul raporturilor interstatuale. Încercarea de a împiedica substituirea influenței ungare celei polone în Moldova, făcută cu ocazia tratatelor de pace polono-ungare din anul 1474, a eșuat din cauza rivalității dintre cele două state în această problemă, motiv pentru care în bătălia de la Vaslui, din luna ianuarie 1475, sprijinul polonez a fost mult mai redus, în comparație cu necesitățile militare ale lui Ștefan cel Mare. Temerea lui Cazimir al IV-lea, generată de posibilitatea ca Matthias Corvin să fi profitat de angajarea țării sale în conflictul cu otomanii, așa cum îi solicita Ștefan cel Mare și după bătălia de la Vaslui, l-a determinat să păstreze, în continuare, aceeași atitudine de neutralitate binevoitoare față de Imperiul otoman. Or, consecința firească a acestei atitudini nu putea fi decât adâncirea separării politicii externe a Moldovei față de cea a Poloniei. Insuccesul diplomatic înregistrat de Ștefan cel Mare în încercarea de a crea o largă coaliție antiotomană, la care a contribuit în mare măsură și Polonia, a creat pericolul izolării Moldovei pe plan extern. Pentru a-i evita consecințele, domnul Moldovei a fost, din nou, nevoit să caute sprijinul regelui polon. Ca urmare, la 22 ianuarie 1479, el s-a angajat să-i presteze, personal, la Colomeea, omagiul de vasalitate<sup>24</sup>. Ceea ce a și făcut, constrâns de împrejurări, la 16 septembrie 1485. În termenii acestuia, Ștefan cel Mare renunța la politica de echilibru pe care o promovase între Polonia și Ungaria și care asigurase de fapt independența Moldovei. Renunțând la orice drept de inițiativă pe plan extern, Ștefan cel Mare recunoștea, *de jure* și *de facto*, suzeranitatea restrictivă a Coroanei polone asupra Moldovei. În schimb, regele polon se angaja să recunoască Moldova în frontierele sale vechi, să nu acorde

<sup>22</sup> Cf. I. Sabău, *Relațiile politice dintre Moldova și Transilvania în timpul domniei lui Ștefan cel Mare*, în *Studii cu privire la Ștefan cel Mare*, București, 1956, p. 229; Ș. Papacostea, *De la Colomeea la Codrul Cosminului*, p. 532; idem, *Politica externă a Moldovei*, p. 22; M. Biskup, *Die Riwalität*, p. 68.

<sup>23</sup> Cf. Ș. Papacostea, *Politica externă a Moldovei*, p. 22; idem, *La Moldavie, Etat tributaire*, pp. 460-461.

<sup>24</sup> Ven. Ciobanu, *op. cit.*, p. 70 și urm.

ajutor sau azil nici unui dușman al domnului, să-l sprijine împotriva tuturor celor care ar fi amenințat securitatea țării și chiar să recunoască anexarea de către sultan a Chilieii și a Cetății Albe<sup>25</sup>, eveniment care a avut loc, după cum se știe, în anul 1484.

Actul de la Colomeea nu a constituit, așa cum ar fi fost firesc, înainte de toate din punctul de vedere al interpretării atribuite de Ștefan cel Mare, argumentul politic și juridic al necesității revizuirii drastice de către Polonia a relațiilor sale cu Imperiul otoman în beneficiul Moldovei. Ce-i drept, regele polon a încercat, în anii 1485 și 1486, crearea unei coaliții antiotomane, dar tentativa sa a eșuat și din cauza refuzului categoric al marelui cneaz al Moscovei, Ivan al III-lea, solicitat, în acest scop, și de domnul Moldovei, care era interesat în formarea unei coaliții antipolone și nicidecum antiotomane. De altfel, demersurile poloneze nici nu au avut vigoarea necesară unei astfel de întreprinderi, de vreme ce au fost însoțite de altele, vizând obținerea medierii venețiene, în scopul restabilirii raporturilor pașnice cu otomanii, tulburate de participarea unor oști polone la bătălia de la Vaslui și la lupta de la Cătălbuga, ultima din luna noiembrie 1485, susținute de Ștefan împotriva acestora. În plus, Cazimir al IV-lea mai urmărea și obținerea sprijinului împăratului habsburg, în cazul în care Matthias Corvin ar fi încercat să anuleze, prin forța armelor, actul de la Colomeea<sup>26</sup>. În acest context, singura ieșire din impas o constituia pentru Ștefan cel Mare încheierea păcii cu sultanul și abia după aceea să aștepte împrejurările propice pentru revizuirea și a raporturilor sale cu Polonia. Pacea, încheiată în luna aprilie 1486<sup>27</sup>, excludea, cel puțin în împrejurările de atunci, orice posibilitate de a se readuce în discuție statutul cetăților Chilia și Cetatea Albă, care au rămas în stăpânirea Porții, și impunea restaurarea raporturilor de suzeranitate-vasalitate dintre aceasta și Moldova. În schimb, așa cum s-a remarcat, asigura celei din urmă „cel mai favorabil statut cu puțință față de Poarta otomană”<sup>28</sup>.

Încheierea păcii cu otomanii, în condițiile amintite, nu a fost totuși singura consecință negativă a actului de la Colomeea. Ei i s-a adăugat o alta, de ordin politic general, în sensul că, în litera și în spiritul său, îi îngrădea lui Ștefan cel Mare posibilitatea de acțiune pe planul raporturilor interstatale. Or, inconvenientele ce decurgeau din această situație au devenit evidente în împrejurările în care Cazimir al IV-lea reactualizase planul său dinastic referitor la Ungaria. Ca urmare, în perspectiva spiritului actului de la Colomeea și a conjuncturii internaționale din Europa est-centrală de la acea dată, instalarea unui Jagiellon pe tronul ungar ar fi echivalat cu izolarea totală a Moldovei și crearea condițiilor pentru degradarea gravă a statutului său politico-juridic. Iată pentru ce Ștefan cel Mare s-a grăbit să profite de noua încordare din raporturile polono-ungare care i-au permis să anuleze acel act, devenit păgubitor pentru interesele țării sale. Ea a fost consfințită de alianța pe care a încheiat-o, în anul 1489, cu Matthias Corvin care, în plus, îi permitea să pună relațiile sale cu Poarta otomană, așa cum

<sup>25</sup> Pentru conținutul documentelor, vezi I. Bogdan, *op. cit.*, pp. 374-378.

<sup>26</sup> Cf. Ven. Ciobanu, *op. cit.*, pp. 79-80.

<sup>27</sup> Tahsin Gemil, *Quelques observations concernant la conclusion de la paix entre la Moldavie et l'Empire ottoman (1486) et la delimitation de leur frontière*, în „R.R.H.”, 3, 1983, p. 235.

<sup>28</sup> Ș. Papacostea, *Politica externă a Moldovei*, p. 26.



fuseseră stabilite în anul 1486, „sub protecția unei alianțe cu puterea europeană cea mai interesată în îndiguirea expansiunii otomane”<sup>29</sup>. Totodată, Ștefan cel Mare scotea Moldova de sub controlul Poloniei și o angaja într-un sistem de alianțe ostil ei și intereselor dinastiei Jagiellone în Europa est-centrală. Aceasta și explică, de altfel, tentativa lui Cazimir al IV-lea de a detașa Moldova de Ungaria<sup>30</sup>.

Relansarea rivalității habsburgo-polone asupra coroanei Sfântului Ștefan, determinată de decesul lui Matthias Corvin, în primăvara anului 1490 a antrenat complicarea situației internaționale din Europa est-centrală. Câștig de cauză au avut Jagiellonii, al căror membru, Wladyslaw, regele Boemiei, a fost ales de nobilimea maghiară și rege al Ungariei, în același an. O dată cu aceasta, dinastia jagiellonă reușea să aducă sub controlul său și Ungaria, astfel că teritoriile stăpânite de aceasta formau o imensă suprafață ce se întindea de la Marea Adriatică până la Marea Baltică, și de la Dunăre până la Nipru, incluzând Boemia, Ungaria, Polonia și Lituania. Consolidarea pozițiilor sale în această întinsă zonă geografică era minată însă atât de factori interni, cât și externi. Este vorba, pe de o parte, de rivalitatea dintre Wladislaw și fratele său, Jan Olbracht (Ioan Albert), iar pe de alta, de opoziția Habsburgilor care l-au desemnat la tronul ungar pe Maximilian, regele roman. Pentru a-și impune drepturile sale la coroana ungară, aceasta din urmă a încheiat, în primăvara anului 1491, o alianță cu Moscova care trebuia să constituie baza unei largi coaliții antipolone, la care urmau să adere Ordinul teuton, Moldova, stările prusiene și Suedia. Întregul plan s-a dovedit a fi nerealist, din cauza dificultăților pe care le întâmpinau Habsburgii în Imperiu și în Franța. În consecință, prin acordul de la Pressburg (Pozsony, Bratislava), încheiat la 7 noiembrie 1491, Wladislaw Jagiello a fost recunoscut rege ereditar al Ungariei și doar în cazul stingerii dinastiei sale coroana ungară urma să revină Habsburgilor.

Dreptul de moștenire al Habsburgilor a rămas, deci, în vigoare, Maximilian fiind autorizat să poarte titlul de rege al Ungariei, pe când cel al Jagiellonilor a fost trecut sub tăcere. În plus, Wladislaw a recunoscut Habsburgilor și dreptul de succesiune în Boemia și a renunțat, din partea sa, la orice drept de moștenire în Austria, dobândit prin mama sa. Tocmai acest fapt a înlesnit consolidarea treptată a pozițiilor lui Maximilian în Ungaria, unde era susținut și de o puternică facțiune a nobilimii maghiare, care aștepta de la Habsburgi un sprijin eficace împotriva otomanilor<sup>31</sup>, sprijin care, din motivele amintite, nu putea fi oferit de Polonia. Astfel că, în realitate, așa cum s-a apreciat în istoriografia polonă, începând din anul 1492 se poate vorbi în Ungaria despre „un original condominiu habsburg-Jagiellon”<sup>32</sup>.

Așadar, după cum s-a constatat, unul din termenii ecuației politice care trebuia să ofere rezolvarea rivalității Jagiellono-habsburgice asupra Ungariei l-a constituit

<sup>29</sup> Idem, *De la Colomeea la Codrul Cosminului*, pp. 535-536.

<sup>30</sup> Cf. Manole Neagoe, *Ștefan cel Mare*, București, 1970, pp. 221-222; Ș. Papacostea, *De la Colomeea la Codrul Cosminului*, p. 536 (și n. 1); idem, *Politica externă a Moldovei*, p. 27; Ludwik Kolankowski, *Polska Jagiellonow. Dzie polityczne*, Lwow, 1933, pp. 139-140.

<sup>31</sup> M. Biskup, *Die Riwalität*, pp. 74-75.

<sup>32</sup> *Ibidem*, p. 75.



Moldova. Ea fusese luată în considerare, în același context și cu aceeași finalitate, și de Jagielloni. Eșuarea tentativei de a crea o nouă cale către subordonarea totală, dacă nu chiar către anexarea de către Coroana polonă, ca urmare a refuzului lui Wladyslaw Jagiello de a-i ceda fratelui său, deci Poloniei, Transilvania, ca preț al renunțării la pretențiile sale la tronul ungar, l-a determinat pe acesta să încerce să atașeze pe altă cale Moldova și pe domnul său intereselor Jagiellone. În schimbul sprijinului în vederea dobândirii coroanei ungare, Jan Olbracht i-a oferit domnului Moldovei sprijinul pentru atașarea Țării Românești la Moldova. Ștefan cel Mare era interesat de evitarea constituirii unui bloc politico-militar polono-ungar, din motivele asupra cărora am insistat. Ca urmare, nu numai că a refuzat oferta, irealizabilă în împrejurările de atunci, dar a întreprins chiar în anul 1490, o expediție în Pocuția. Cum acțiunea a fost repetată în anul următor, se poate trage concluzia că Ștefan urmărea recuperarea acelui ținut, ce părea posibilă, în acele împrejurări, datorită stării de încordare instalată în raporturile dintre Polonia și Ungaria. Ea nu constituia *un scop în sine*, ci era dictată de necesități strategice și economice, de vreme ce, pe de o parte, ar fi sporit posibilitățile de asigurare a securității Moldovei dinspre nord-vest, iar pe de alta, ar fi contribuit la diminuarea deficitului economic, provocat de pierderea importantelor centre comerciale Chilia și Cetatea Albă. Iar faptul că aceste acțiuni militare au fost întreprinse în contextul demersurilor diplomatice menite să pună bazele unei coaliții antipolone denotă faptul că Ștefan cel Mare înțelegea să profite de conjunctura politică pentru realizarea propriilor sale obiective<sup>33</sup>.

Între acestea, cel al revizuirii raporturilor Moldovei cu Imperiul otoman continua să dețină un loc important. Reactualizarea acestui deziderat cu sprijinul Jagiellonilor s-a dovedit, încă o dată, imposibilă. Concurența habsburgică în Ungaria, care s-a folosit tocmai de eficacitatea stării de spirit antiotomane a ungarilor, s-a răsfrânt și pe planul raporturilor Poloniei cu Ordinul teuton. Ordinul era sprijinit de către Maximilian, devenit din anul 1493 împărat. În scopul denunțării păcii de la Torun, pe care o încheiasă cu Polonia în anul 1466. Mai mult, Maximilian a emis, în numele Imperiului, pretenții asupra orașelor Gdansk (Danzig) și Elblag (Elbling) și chiar a Mazoviei, sub pretextul că fuseseră, odinioară, fiefuri ale acestuia<sup>34</sup>. Pe de altă parte, decesul lui Cazimir al IV-lea, la 7 iunie 1492, a avut ca urmare o oarecare slăbire a statului polono-lituanian. Marea boierime lituaniană, nemulțumită de uniunea personală cu Polonia, l-a ales ca mare duce al Lituaniei pe Alexandru Jagiello, fratele lui Jan Olbracht, care a rămas doar rege al Poloniei. Situația nou creată părea să favorizeze, pe de o parte, contracararea efectelor negative ale încordării din raporturile Moldovei cu Polonia, iar pe de alta, atragerea celor doi Jagielloni într-o coaliție antiotomană. Demersurile lui Ștefan cel Mare pe lângă noul mare duce al Lituaniei nu au dat rezultatele scontate. Dimpotrivă, Jan Olbracht s-a străduit și a reușit să încheie o nouă pace cu sultanul, cu durata de trei ani, începând cu

<sup>33</sup> Cf. Ven. Ciobanu, *op. cit.*, pp. 82-83.

<sup>34</sup> M. Biskup, *Die Riwalität*, pp. 75-76.

data de 6 aprilie 1494<sup>35</sup>. Demersul său se înscria în șirul de acțiuni ale diplomației poloneze, care urmăreau asigurarea răgazului necesar pregătirii condițiilor pentru redobândirea pozițiilor Poloniei la Marea Neagră, obiectiv ce a fost reactualizat în prima parte a domniei lui Jan Olbracht. Dar, condiția *sine-qua-non* a realizării lui era considerată de regele polon ca fiind subordonarea prealabilă a Moldovei<sup>36</sup>.

Readucerea la ordinea zilei a problemei Moldovei a fost înlesnită de întâlnirea membrilor dinastiei Jagiellone în congresul de la Lewowca, din luna aprilie 1494. Ea a fost pusă în discuție de către Jan Olbracht, care a încercat cu acel prilej să izoleze Moldova pe plan diplomatic, pentru a-i putea impune, ulterior, pe calea armelor, *suzeranitatea restrictivă* a Coroanei polone. Deși planul său a întâmpinat opoziția categorică a lui Wladyslaw Jagiello, care apăra, în acest mod, interesele Ungariei în Estul Europei, ce ar fi fost grav afectate de trecerea Moldovei sub controlul exclusiv al Coroanei polone<sup>37</sup>, Jan Olbracht nu l-a abandonat și l-a convins și pe fratele său, Alexandru Jagiello, să colaboreze la înfăptuirea lui. De aceea, Ștefan cel Mare a încercat să împiedice implicarea Lituaniei în proiectul regelui polon. Fără rezultat, însă, deoarece marele duce lituanian era decis să se solidarizeze cu acțiunea fratelui său, devenită irevocabilă, mai ales în urma întâlnirii lor de la Parczew care a avut loc la sfârșitul lunii noiembrie 1496<sup>38</sup>.

Planul lui Jan Olbracht era, totodată, parte componentă a politicii dinastice a Jagiellonilor, deoarece urmărea și înzestrarea celui mai mic dintre fiii lui Cazimir al IV-lea, Sigismund, cu o coroană princiară. Cum cea a Moldovei părea a fi cea mai accesibilă, „rezolvarea” problemei moldave a fost indisolubil legată de cea a înzestrării lui Sigismund și a constituit una din cauzele esențiale ale expediției polone din anul 1497, al cărei plan a fost definitivat la Parczew, dar fără participarea lui Wladyslaw Jagiello<sup>39</sup>. Moldova nu putea fi stăpânită fără cucerirea Chiliei și Cetății Albe. Cum regele polon nu dispunea de mijloacele necesare întreprinderii ei, a făcut apel la sentimentele religioase ale supușilor săi, în scopul creării unei puternice forțe morale, pe care să se sprijine forțele sale militare. Apelul în cauză era un subterfugiu, deoarece, așa cum s-a remarcat, pentru el, „ca om al veacului Renașterii și elev al umanistului Callimachus”, interesul creștinătății nu avea nici o valoare, ci, invocarea lui, trebuia

<sup>35</sup> Regestul, cu indicarea bibliografiei, la Zygmunt Abrachamowiz, *Katalog dokumentow tureckich. Dokumenty do dziejow Polski i krajow osciennyh w latach 1455-1672*, Cesc prierwsza, Warszawa, Panstwowe Instytut Wydawnictwo Naukowe, pp. 26-27.

<sup>36</sup> Pentru detalii, vezi Fryderyk Papee, *Jan Olbracht. Z trzema rycynami i mapa*, Krakow, Nakladem Polskiej Akademii Umiejetnosci, 1936, pp. 43-46. 53, 63; Wanda Bialowiecka, *Stosunki Litwy z Moskwa w pierwsza polowie panowania Aleksandra Jagielonczyka (1492-1499)*, în „Ateneum Wileńskie”, Rocznik VII, Zeszyt 3-4, Vilno, 1930, p. 727; Ș. Papacostea, *Țelurile campaniei lui Ioan Albert în Moldova (1497): un nou izvor*, în „R.d.l.”, 2, 1974, pp. 261-262; Gh. Duzinchevici, *Războiul moldo-polon din anul 1497. Critica izvoarelor*, în „S.M.I.M.”, vol. VIII, 1975, p. 22.

<sup>37</sup> Pentru detalii, în legătură cu acest congres, vezi Ludwik Finkel, *Zjazd Jagiellonow w Lewowcy r. 1494*, în „Kwartalnik Historyczny”, Rocznik XXVIII, Zeszyt 3-4, 1914, p. 317 și urm.

<sup>38</sup> Cf. Ven. Ciobanu, *op. cit.*, pp. 86-87.

<sup>39</sup> Antoni Borzemski, *Sily zbrojne w woloskiej wojnie Jana Olbrachta*, în „Archiwum Towarzystwa Naukowego w Lwowie”. Dział II, vol. 5, Zeszyt I, Lwow, 1928, pp. 3-4.

să-i mascheze adevăratele intenții<sup>40</sup>. De altfel, așa cum s-a apreciat, Chilia nu a prezentat niciodată interes pentru Polonia. Ea putea, totuși, să fie luată în considerare „numai ca un mijloc de a închide mai ușor turcilor trecerea în Moldova sau ca un mijloc de a încercui Ungaria”<sup>41</sup>. În schimb, Cetatea Albă era o „problemă de bază pentru Polonia, cât și pentru Lituania, dar pentru prima mai degrabă din punct de vedere comercial și doar pentru a doua, din unul politic”<sup>42</sup>.

Calcululele politice, diplomatice și militare făcute de Jan Olbracht și de fratele său, Alexandru, s-au dovedit a fi fost total eronate. Ele nu au luat în considerare nici măcar atitudinea propriilor supuși. Șleahța polonă nu privea cu ochi buni expediția la care fusese chemată să participe, deoarece o considera, și nu fără temei, drept un mijloc de consolidare a puterii regale. Au fost necesare măsuri severe împotriva celor care i se opuneau, conjugate cu răspândirea de știri false despre o pretinsă amenințare a unui atac conjugat al turcilor și al moldovenilor împotriva Poloniei, pentru a-i determina pe recalitrânți să se înroleze în armata regală expediționară. În plus, nici boierii lituanieni nu au manifestat interes pentru această întreprindere, motiv pentru care Alexandru nu a putut trimite împotriva Moldovei decât un detașament de voluntari. Totuși, meritul principal în dejucarea acelor planuri l-a avut Ștefan cel Mare care, în urma unei vaste activități diplomatice, a reușit să creeze o adevărată coaliție antipolonă. În afara sprijinului otoman, tătar și muntean, Ștefan a fost susținut de Moscova și, mai ales, de Ungaria. De teama reacției lui Wladyslaw Jagiello, Jan Olbracht l-a informat despre pregătirea expediției, abia în luna februarie 1497, cum tot în ultimul moment a fost informat despre ea și Ștefan cel Mare, desigur, pentru a nu fi luat prin surprindere<sup>43</sup>.

Regele maghiar i-a atras atenția că nu admitea angajarea Poloniei în războiul cu otomanii, decât cu participarea efectivă a Moldovei, iar operațiunile militare trebuiau să se desfășoare, în exclusivitate, la Chilia și Cetatea Albă. Apoi, când a devenit clar că Jan Olbracht urmărea, în fapt, supunerea Moldovei, l-a amenințat că, în cazul în care nu renunța la proiectul său, urma a fi făcut răspunzător pentru războiul care ar fi izbucnit, în mod inevitabil, între Ungaria și Boemia, pe de o parte, și Polonia, pe de alta, ca urmare a angajamentelor pe care și le luase față de Ștefan și stările Ungariei, cu ocazia încoronării sale. În plus, a încercat să-l convingă că era o iluzie să creadă că îl va putea instala și menține pe Sigismund pe tronul Moldovei, din cauza opoziției categorice a moldovenilor. În sfârșit, el se oferea să medieze pacea polono-moldavă și polono-otomană. Jan Olbracht nu a luat în considerare acele avertismente, care pun în lumină acuitatea rivalității ungaro-polone pentru influență în Moldova, expunând armatele sale dezastrului de la Codrul Cosminului<sup>44</sup>.

<sup>40</sup> *Ibidem*, pp. 6-8; pentru opinii contrare, vezi Fryderyk Papee, *op. cit.*, și Ludwik Kolankowski, *op. cit.*

<sup>41</sup> Olgierd Gorka, *Białogrod i Kilia a wyprawa r 1497*. Odbitke ze „Spawozdan z Posiedzen Towarzystwa Naukowego Warszawskiego”, XXV, Wydział II, Warszawa, 1936, p. 4.

<sup>42</sup> *Ibidem*, p. 7.

<sup>43</sup> Jan Olbracht, conchidea Antoni Borzemski, „se folosește, din păcate, de ipocrizie și falsitate. Și aceasta a trebuit să-i slăbească și, apoi, să-i distrugă acele forțe morale care trebuiau să-i facă forțele sale militare invincibile” (*ibidem*, *op. cit.*, p. 6).

<sup>44</sup> Cf. Ven. Ciobanu, *op. cit.*, pp. 87-88.

Înfrângerea suferită de oștile lui Jan Olbracht la Codrul Cosminului a avut urmări de durată asupra naturii raporturilor politice moldo-polone, până în a doua jumătate a secolului al XVI-lea. În plus, conjugată cu alte elemente ale situației interne și cu evoluția poziției internaționale ale Poloniei, a împiedicat-o, timp îndelungat, să întreprindă acțiuni de anvergură, în direcția reactivării prezenței sale în bazinul Mării Negre. Pe de altă parte, a contribuit, în aceeași măsură, la creșterea prestigiului internațional al Moldovei, fapt pentru care Polonia a fost nevoită să-și reconsidere atitudinea față de ea<sup>45</sup>.

Consecințele imediate s-au concretizat în declanșarea unui șir de expediții militare, moldovene sau otomane, în Rusia Roșie, cu care prilej Ștefan cel Mare a pus stăpânire pe o parte a Pocuției<sup>46</sup>. Firește, expedițiile de represalii nu au cruțat nici Lituania, la ele participând și tătarii. Acest „zel” al Porții otomane se datora, pe de o parte, naturii *suzeranității* pe care o exercita asupra Moldovei, care, la acea dată, era o *suzeranitate protectoare*, iar pe de alta, alertei provocată dirigitorilor otomani de perspectiva transformării Poloniei într-un veritabil competitor la dominație politică la Dunărea de Jos și în bazinul Mării Negre. Concomitent, evenimentul militar consumat în Codrui Cosminului a reactivat presiunile exercitate de Ivan al III-lea, cu scopul de a determina Lituania să-i facă mari concesii teritoriale. Atitudinea favorabilă Moldovei, pe care a arătat-o marele cneaz al Moscovei, cu prilejul demersurilor marelui duce lituanian, făcute în vara anului 1498, în scopul obținerii sprijinului său militar, în cazul în care Moldova ar fi continuat incursiunile militare în teritoriul Lituaniei, a fost determinat de rolul pe care urmărea să-l atribuie lui Ștefan cel Mare în războiul pe care îl preconiza împotriva Marelui Ducat. Domnul Moldovei nu a înțeles nici de acea dată să se subordoneze intereselor altora. De aceea, după ce s-a convins că raporturile cu Polonia și Lituania evoluau în sensul dorit de el, a intervenit, în anul 1498, la cererea lui Alexandru Jagiello, pe lângă Ivan al III-lea, pentru a-l determina să mențină pacea cu Lituania și a se alătura unei coaliții antiotomane, aflată în curs de pregătire, dar fără rezultat<sup>47</sup>.

După cum am menționat, sprijinul militar acordat lui Ștefan cel Mare de către otomani s-a datorat naturii raporturilor de vasalitate-suzeranitate ale Moldovei cu Poarta otomană. Or, Jan Olbracht era convins că, atât timp cât această natură nu va fi degradată, el nu va avea șanse să-și realizeze politica dinastică față de această țară. Așa se explică întârzierea deliberată a începerii tratativelor de pace cu domnul Moldovei, deoarece spera în crearea unei situații politice, astfel încât Ștefan cel Mare să nu-l mai poată „șantaja” cu alianța cu otomanii și, prin urmare, să-i dea posibilitatea să-și impună condițiile. Pentru ca o astfel de împrejurare să poată fi valorificată la maximum, Jan Olbracht a reluat eforturile de a izola Moldova și față de cealaltă aliată a ei, și anume Ungaria. În acest scop, în luna decembrie 1497 au fost trimise în Ungaria două solii, cu misiunea de a reacredita versiunea oficială poloneză a cauzei expediției împotriva Moldovei din acel an.

<sup>45</sup> Cf. Ș. Papacostea, *Telurile campaniei lui Ioan Albert*, p. 261; M. Biskup, *Die polnische Diplomatie*, p. 174.

<sup>46</sup> Zdzisław Spieralski, *Po klesce bukowinskiej 1497 roku. Pierwsze najazdy Turków na Polskę*, în „Studia i Materiały Historii Wojskowości”, 9, 1963, 1, p. 48-51; Ilie Corfus, *Ștefan cel Mare pe o frescă polonă*, în „S.M.I.M.”, vol. VIII, 1975, pp. 201-203.

<sup>47</sup> Ven. Ciobanu, *op. cit.*, p. 89.



Potrivit acestei versiuni. Ștefan cel Mare, deși ceruse în repetate rânduri ajutor împotriva incursiunilor turco-tătare pornite din Chilia și Cetatea Albă, și-a modificat „pe neașteptate” politica, trecând de partea otomanilor și a tătarilor, sub pretextul că era „un supus” al sultanului. Solii trebuiau să insiste asupra faptului că în realitate Wladyslaw Jagiello apăra un „trădător” al cauzei creștinătății. Procedând astfel, Olbracht și cercurile politice poloneze care îl secondaseră se mențineau în aceeași gravă eroare politică, al cărei consecințe s-au manifestat, fără echivoc, în Codrii Cosminului, de vreme ce ignorau, deliberat sau nu, rolul major al Moldovei în echilibrul de forțe politice din Europa est-centrală, în general, și în al celui ungaro-polon, în special. De aceea, Wladislaw Jagiello urmărea să plaseze problema moldavă, care greva, din nou, raporturile sale cu Coroana polonă, în cadrul conflictului ce opunea Ungaria și Polonia Imperiului otoman și să-l determine pe fratele său să renunțe la ideea restabilirii suzeranității Poloniei, și încă de *tip restrictiv*, asupra Moldovei. Deoarece în concepția cercurilor conducătoare ungare era singura condiție a stingerii rivalității ungaro-polone și în acest domeniu și a unei colaborări a celor două regate împotriva otomanilor. De altfel, însuși Ștefan cel Mare era direct interesat în realizarea acestui din urmă obiectiv care era condiționat, așa cum o dovedea evoluția de până atunci a raporturilor moldo-polone, de punerea acestora pe alte baze decât cele dorite de cercurile conducătoare poloneze care nu țineau cont de realitățile politice zonale, înainte de toate<sup>48</sup>.

În cele din urmă, cercurile conducătoare poloneze au trebuit să accepte această realitate, necesitate oglindită de acordul ungaro-polon, din 13 iulie 1498, pe baza căruia a fost redactat proiectul tratatului de pace polono-moldav. Potrivit clauzelor acestuia, la *intervenția* regelui Ungariei, Jan Olbracht i-a „iertat” lui Ștefan cel Mare, în numele lui și al fraților săi, Alexandru și Sigismund, pagubele pe care le produsese, până atunci, regelui și supușilor săi, și îi garanta domnia ereditară în Moldova. În cazul în care Ștefan ar fi fost silit să-și părăsească țara, ca urmare a unei agresiuni din partea unui „dușman puternic”, regele se angaja să-i acorde azil lui și întregii sale familii și, apoi, în colaborare cu regele Ungariei, să-l repună pe tron. În schimb, domnul Moldovei era obligat să participe cu toate forțele sale, alături de Ungaria și Polonia, în cazul unui război al acestora cu Imperiul otoman, și să-i informeze pe cei doi regi în legătură cu toate mișcările otomanilor. Totuși, rolul hotărâtor în încheierea păcii l-a avut Ștefan cel Mare. El a reușit, mai întâi, să-l convingă pe regele polon că nu avea nici o șansă să reimpună Moldovei suzeranitatea Coroanei, despre care proiectul în discuție nu făcea nici măcar aluzie. Ștefan cel Mare s-a opus categoric și inserării expresiei „reprimire în grație”, deoarece îi cunoștea foarte bine semnificația politică și juridică. De altfel, rolul său hotărâtor în definitivarea textului tratatului de pace cu Polonia este subliniat de însăși precizarea făcută de Wladyslaw Jagiello pe textul ultimului proiect de reglementare a

<sup>48</sup> Pentru tratatele polono-ungare, vezi Jozef Garbacz, *Materiały do dziejów dyplomacji polskiej z lat 1486-1515 (Kodeks Zagrzebski)*, Wrocław, Zakład Imienia Ossolinskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1966, pp. 30-35, 39-46; pentru alte detalii, vezi Zdzisław Spieralski, *Po klensce bukowinskiej*, p. 54; Ș. Papacostea, *De la Colomeea la Codrul Cosminului*, pp. 546-547.

raporturilor polono-ungare, potrivit căreia articolele care vizau Moldova puteau deveni executorii, numai dacă erau subscribe de Ștefan cel Mare<sup>49</sup>.

Interesul deosebit, ale cărui cauze rezidă în întregul său program de politică externă, pe care îl avea Ștefan cel Mare în repunerea, cât mai repede cu putință, a raporturilor țării sale cu Coroana polonă pe bazele preconizate de el, este dovedit și de graba cu care și-a manifestat decizia de a se încadra în proiectata coaliție antiotomană ungaro-polonă. În acest scop, el l-a avertizat, probabil prin intermediul lui Wladislaw Jagiello, încă din luna august 1498, în legătură cu pregătirea unei mari invazii otomane în Polonia. Mai mult chiar, a atacat, la 5 ianuarie 1499, detașamente ale armatei turcești care se întorceau din expediția întreprinsă în Polonia în anul precedent. Gestul domnului a avut ca urmare înlăturarea ultimilor piedici ce se mai aflau în calea semnării tratatului de pace dintre Moldova și Polonia. Actul a fost scris de Jan Olbracht la Cracovia, la 12 iulie 1499, și ratificat de Ștefan cel Mare la Hârlău, la 12 iulie 1499. Tratatul consfințea raporturile de deplină egalitate dintre Moldova și Polonia. Relațiile de vasalitate-suzeranitate erau înlocuite printr-un tratat de alianță antiotomană, a cărui transpunere în practică urma să se desfășoare potrivit condițiilor reclamate de Ștefan cel Mare și să aibă ca rezultat recuperarea Chiliei și a Cetății Albe. Noile raporturi stabilite de Moldova cu Polonia și cu Ungaria au fost consfințite, apoi, prin convenția încheiată de Ștefan cel Mare cu marele duce al Lituaniei, Alexandru Jagiello, la 14 septembrie 1499<sup>50</sup>.

Proiectele antiotomane ale lui Ștefan cel Mare nu au putut fi, nici de această dată, valorificate cu sprijinul Poloniei. Izbucnirea conflictului cu teutonii, sprijiniți de împăratul Maximilian, devenit mare maestru al Ordinului teuton, și a celui lituaniano-moscovit, în anul 1500, l-au determinat pe Jan Olbracht să profite de războiul turco-venețian, declanșat în vara anului 1499, pentru a încheia un armistițiu cu sultanul. Călea către această rezolvare a încordării din raporturile polono-otomane fusese deschisă chiar de sultan care, îngrijorat de posibilitatea unei agresiuni moldave, devenită posibilă în urma încheierii păcii dintre Moldova și Polonia, din anul 1499, i-a făcut propuneri în acest sens, la începutul anului 1500. Armistițiul a fost încheiat abia la 9 octombrie 1502, dar nu de Jan Olbracht, care decedase în anul precedent, ci de succesorul acestuia, Alexandru Jagiello, marele duce al Lituaniei. Negociatorul polonez, Jan Firlej, nu a mai abordat în cursul tratativelor problema Chiliei și Cetății Albe<sup>51</sup>. Polonia renunța, încă o dată, este drept silită de necesitatea de a-și apăra interesele la Marea Baltică, repuse în discuție de teutoni, și pe cele ale Lituaniei față de Moscova, la planul revigorării prezenței sale la Dunărea de Jos.

Deteriorarea situației internaționale a Poloniei, care a avut ca urmare izolarea lui Wladyslaw Jagiello în lupta acestuia cu habsburgii pentru succesiunea dinastică în Ungaria, repunerea raporturilor Moldovei cu Imperiul Otoman sub garanția Ungariei, în virtutea

<sup>49</sup> Jozef Garbaczyk, *op. cit.*, pp. 49-60, 65-69; Fryderyk Papee, *op. cit.*, pp. 162-164, 168-169; Ș. Papacostea, *De la Colomeea la Codrul Cosminului*, pp. 547-548; idem, *Politica externă a Moldovei*, pp. 29-30.

<sup>50</sup> Pentru detalii, privind tratatele din anul 1499, vezi I. Bogdan, *op. cit.*, pp. 415-417, 428-435, 441, 445-446.

<sup>51</sup> Cf. *ibidem*, p. 450-452; Zygmund Abrachamowicz, *op. cit.*, pp. 28 - 29.

tratatului de pace încheiat de aceasta cu otomanii, la 20 august 1503<sup>52</sup>, au constituit tot atâtea avantaje de care Ștefan cel Mare s-a grăbit să profite; pentru a rezolva și ultima problemă litigioasă care mai greva raporturile țării sale cu Polonia, și anume cea ridicată de stăpânirea Pocuției. După cum se știe, tratatele din anul 1499 nu făceau nici o aluzie la această problemă. În urma intervențiilor repetate ale lui Wladyslaw Jagiello, Jan Olbracht acceptase să înceapă tratativele cu Ștefan cel Mare pentru delimitarea granițelor dintre Polonia și Moldova. Izbucnirea războiului turco-venețian și perspectiva de a încheia armistițiul cu sultanul l-au determinat să nu acorde atenția cuvenită demersurilor domnului moldav. Acesta a insistat asupra pretențiilor sale teritoriale, la care a adăugat și cererea de extrădare a pretendentului Iliaș, fiul lui Petru Aron. Cum un refuz categoric nu putea fi luat în considerare, din cauza izbucnirii conflictului cu teutonii, Jan Olbracht a încercat să amâne stingerea litigiului. Necesitatea rezolvării problemei Pocuției a devenit și mai stringentă pentru Moldova în urma decesului lui Jan Olbracht, deoarece se crea din nou posibilitatea fie a refacerii uniunii personale polono-ungare, fie a celei polono-lituanienice. S-a materializat, în cele din urmă, cea de a doua variantă, prin alegerea și, apoi, încoronarea, în luna decembrie 1501, a lui Alexandru Jagiello, determinate de temerea magnaților poloni că Lituania ar putea trece de partea Moscovei. De altfel, în perioada interregnelui. Alexandru Jagiello ceruse și sprijinul lui Ștefan cel Mare pentru ocuparea tronului polon<sup>53</sup>.

Nu știm dacă și în ce măsură domnul Moldovei a putut contribui la victoria acestuia. Cert este doar că solii săi nu au participat la festivitățile prilejuite de încoronarea lui Alexandru Jagiello. Absența lor a fost justificată de Ștefan, prin intermediul unei solii care a sosit la Cracovia, în a doua jumătate a lunii decembrie 1501, prin faptul că data încoronării i-a fost comunicată prea târziu. Misiunea principală a soliei nu consta în a prezenta scuze din partea domnului și a-l felicita pe noul rege cu prilejul preluării domniei, ci în asigurarea menținerii raporturilor politice moldo-polone pe linia stabilită de tratatele din anul 1499. De aceea, una din cererile formulate de solii moldoveni viza împiedicarea stabilirii în Polonia a unor adversari ai lui Ștefan cel Mare care puteau contribui la crearea unei stări de tensiune între cele două state. Condiția esențială a stabilității raporturilor dintre Moldova și Polonia o constituia, în concepția domnului moldav, rezolvarea definitivă, în favoarea Moldovei, a problemei Pocuției.

Ștefan cel Mare urmărea, totuși, consfințirea dreptului Moldovei la acest teritoriu pe cale juridică și nu prin forța armelor, ceea ce este dovedit de faptul că nu a profitat de situația internă din Polonia, creată ca urmare a interregnelui din anul 1501, pentru a-l lua în stăpânire. Expediția întreprinsă în vara sau la începutul toamnei acestui an a avut, mai degrabă, scopul de a împiedica colonizarea de către polonezi a Pocuției, înainte ca delegația mixtă moldo-polonă, care urmărea să decidă apartenența ei, să-și fi pronunțat verdictul. Neprezentarea delegaților poloni la data stabilită pentru începerea lucrărilor comisiei, adică la 29 iunie 1501, putea fi interpretată ca o lipsă de bunăvoință a părții poloneze, deși nu este exclus să se fi datorat și situației nou create în regat după

<sup>52</sup> M. Biskup, *Die Riwalität*, p. 76; Ven. Ciobanu, *op. cit.*, p. 93.

<sup>53</sup> Cf. Fryderyk Papee, *Aleksander Jagiellonczyk*, Krakow, Nakladem Polskiej Akademii Umiejetnosci, 1949, pp. 47-48.



decesul lui Jan Olbracht. Ca urmare, solia lui Ștefan cel Mare a propus un nou termen pentru întrunirea comisiei fie la data de 29 iunie, fie la cea de 8 septembrie 1502<sup>54</sup>.

În condițiile internaționale în care se afla Polonia la începutul secolului al XVI-lea și în perspectiva obiectivelor sale în spațiul est-carpatic, o cedare teritorială în favoarea Moldovei, chiar dacă reclamarea ei era justificată atât din punct de vedere politic, cât și juridic, nu putea fi luată în considerare de cercurile conducătoare poloneze. De aceea, ele au recurs din nou la tactica tergiversării, în așteptarea unor împrejurări favorabile care le-ar permite să închidă și acest *dosar*. În consecință, solii trimiși de Alexandra Jagiello la Ștefan cel Mare, ca răspuns la solia acestuia, aveau misiunea să-i reproșeze incursiunea din Pocuția și să insiste asupra necesității fixării graniței dintre Polonia și Moldova pe pâraul Colacin. În ceea ce privește termenul de convocare a comisiei, regele se declara de acord cu data de 8 septembrie 1502<sup>55</sup>. Mai mult decât atât, dat fiind faptul că războiul cu Moscova reclama prezența sa în Lituania, Alexandru s-a adresat fratelui său, Wladyslaw Jagiello, cu rugămintea de a veghea la securitatea regatului polon pe timpul absenței sale și de a interveni în favoarea acestuia în conflictul teritorial cu Moldova. Drept argument pentru justificarea acestei din urmă cereri, el invoca faptul că „obrazniciile”, cum erau apreciate cererile în discuție ale domnului moldav, contraveneau, după părerea sa, tratatelor reciproce polono-ungare.

Demersurile în acest scop au fost repetate în a doua jumătate a lunii septembrie 1502, în urma unei invazii tătare în Polonia, atribuită lui Ștefan, deși, în realitate, ei fuseseră incitați de turci și de moscoviți. Apoi cu toate că domnul Moldovei acceptase un nou termen pentru convocarea comisiei mixte de frontieră, când, la cererea sa, la lucrările ei urmau să participe și delegați unguri, polonezii nu s-au prezentat la data stabilită<sup>56</sup>. Ca urmare, devenise clar că regele polon nu dorea reglementarea pașnică a diferendului și că numai după ce ar fi fost puse în fața faptului împlinit, ar fi fost constrâns să recunoască lui Ștefan Pocuția și *de jure*, ceea ce domnul a și făcut, prin ocuparea ei, la sfârșitul anului 1502<sup>57</sup>.

Ocuparea Pocuției se produsese în împrejurările în care Wladislaw Jagiello își asumase obligația de a asigura securitatea Poloniei, pe durata absenței regelui din regat, fapt ce determinaseră cercurile conducătoare poloneze să creadă că ea fusese întreprinsă cu știrea și cu consimțământul său tacit. De altfel, însuși Ștefan cel Mare făcuse declarații în acest sens, desigur cu intenția de a-i convinge pe polonezi de inutilitatea oricărei replici. O astfel de postură nu-l favoriza, totuși, pe regele Ungariei care, datorită presiunilor la care era supus din partea Habsburgilor, nu era firește interesat să-i ridice și pe polonezi împotriva lui. Așa se poate explica promptitudinea cu care a negat orice amestec în evenimentul consumat și le-a promis că avea să recurgă la toate mijloacele, inclusiv la forța

<sup>54</sup> I. Bogdan, *op. cit.*, p. 455-456; Fryderyk Papee, *Akta Aleksandra, krola polskiego, księcia litewskiego (1501-1506)*, Krakow, Nakładem Akademii Umiejetnosci, 1927, pp. 24, 46-48 (și n. 1), 47.

<sup>55</sup> Fryderyk Papee, *Akta Aleksandra*, pp. 49, 66; vezi și Antoni Borzemski, *op. cit.*, pp. 180-181; Ion I. Nistor, *op. cit.*, p. 61.

<sup>56</sup> Fryderyk Papee, *Akta Aleksandra*, pp. 88-89, 117-122, 126-129, 145-146, 153-154; Hurmuzaki, *Documente*, II, p. 501; I. Bogdan, *op. cit.*, pp. 402-403.

<sup>57</sup> Cf. Antoni Borzemski, *op. cit.*, pp. 181-185; Fryderyk Papee, *Aleksander Jagiellonczyk*, pp. 58-59; Ion I. Nistor, *op. cit.*, pp. 62-63.

armată, pentru a-l constrânge pe domnul moldav să-și retragă oștenii și dregătorii din Pocuția. Atitudinea ulterioară a Ungariei față de acest diferend permite, totuși, și avansarea ipotezei că amintitul angajament al regelui său nu a constituit decât un subterfugiu, dictat de cauza menționată, de vreme ce, în realitate, îndepărtarea Poloniei de spațiul est-carpatic continua să constituie unul din obiectivele esențiale ale politicii ungare în răsăritul Europei.

Ca urmare, Ștefan cel Mare nu a întâmpinat dificultăți majore în efortul de a-și impune punctul de vedere și față de mediatorii unguri cărora le-a demonstrat că el rezolvase deja problema Pocuției atât în spiritul normelor juridice românești, cât și în al celor din domeniului dreptului internațional public<sup>58</sup>. Intransigența ambelor părți a atribuit acestui diferend proporții exagerate, în comparație cu dimensiunile sale reale și a contribuit la deteriorarea raporturilor bilaterale, degenerând într-un nou conflict armat, desfășurat în prima parte a domniei fiului și urmașului lui Ștefan cel Mare, Bogdan al III-lea.

Dar, chiar dacă la încheierea domniei și a vieții, la 2 iulie 1504, domnul lăsa țării sale *un pasiv* destul de important, el reușise, în schimb, să scoată raporturile Moldovei cu Polonia din sfera relațiilor bilaterale și să le plaseze în cadrul celor interstatale din Europa est-centrală, fapt ce a avut consecințe benefice asupra evoluției ulterioare a statutului politico-juridic al țării la cărma căreia se acoperise de glorie. Într-o scrisoare din anul 1531 a regelui polon Sigismund Jagiello, cel căruia, în anul 1497, Jan Olbracht intenționase să-i dea Moldova, fostul domn era menționat cu calificativul „Stefanus ille magnus”<sup>59</sup>. Această caracterizare evidențiază, o dată în plus, marea influență pe care a exercitat-o puternica sa personalitate asupra contemporanilor săi din Polonia, al cărui rol activ în politica Europei răsăritene nu a fost, și nici nu putea fi, ignorat.

### **Les considérations concernant les rapports de la Moldavie avec la Pologne dans le regne d'Etienne le Grand (Résumé)**

Les objectifs politiques des Pays Roumains dans leurs rapports avec la Pologne dans la seconde moitié du XV<sup>e</sup> siècle et dans la première décennie du siècle suivant consistaient d'abord dans la reconquête et ensuite dans le maintien de l'indépendance politique, tout cela dans les conditions de la même rivalité polono-hongroise, à laquelle s'ajoutait encore la rivalité avec les Ottomans, pour la domination du Bas-Danube et de la Mer Noire. Aussi l'acceptation de la suzeranité ottomane par la prince de la Moldavie, Petru Aron, en 1456, fut-elle due à l'orientation pro-ottomane de la Pologne et à sa rivalité avec la Hongrie, qui privaient la Moldavie d'un appui efficace dans le cas, imminent, d'un attaque d'envergure de la part de l'Empire Ottoman. L'attitude adoptée par la Moldavie dans ces circonstances a été une nécessité objective. C'est pourquoi Etienne le Grand n'a pas modifié l'orientation de la politique étrangère de la Moldavie qu'au moment où il a considéré que les conditions nécessaires à sa réalisation existaient déjà.

<sup>58</sup> Cf., pentru detalii, vezi Ven. Ciobanu, *op. cit.*, p. 96 și urm.

<sup>59</sup> Cf. Juliusz Demel, *Historia Rumunii*, Wrocław, Warszawa, Kraków, Zakład im. Ossolińskich-Wydawnictwo, 1970, p. 139; pentru alte detalii privind raporturile politice româno-polone în această perioadă, a se consulta excelenta lucrare semnată de Ilona Czamanska, *Moldavia i Woloszczyzna wobec Polski, Węgier i Turcji w XIV i XV wieku*, Poznań, 1996, p. 276 și urm.

Son conflit avec la Porte Ottomane signifiait aussi la possibilité de l'implication de la Pologne, possibilité qui n'était nullement agréée dans les milieux de la Cour royale. Pour atteindre les objectifs de sa politique extérieure, la Pologne avait besoin de paix à sa frontière du sud-est et cette paix ne pouvait être assurée que si la Moldavie suivait la ligne de sa politique vis-à-vis de la Porte. Voilà pourquoi les efforts de Cazmir IV pour déterminer Etienne le Grand de présenter personnellement l'hommage de vassalité ont été aussi dus au fait que, vraisemblablement, le roi et les dignitaires de l'Etat considéraient que, de cette façon-ci, Etienne le Grand serait définitivement attaché à la politique pro-ottomane du royaume polonais.

La dernière partie du règne d'Etienne le Grand et la première partie de celui de Bogdan III ont été marquées par l'aggravation des rapports avec la Pologne. Cette situation s'explique par la tendance du royaume à subordonner et même à annexer la Moldavie, en tant que premier pas vers la réalisation des objectifs de sa politique pontique. La tentative de Jean Albert de s'emparer de la Transylvanie, en 1490, ainsi que l'expédition polonaise en Moldavie, en 1497, avaient justement ce but. La défaite de Codrul Cosminului a empêché la Pologne de mettre en application ses plans. Mais l'idée a continué de se maintenir dans les milieux dirigeants polonais.

Les Pays Roumains se sont opposés à de telles tendances manifestées non seulement par la Pologne, mais aussi par d'autres puissances voisines ou plus éloignées. Dans cette période encore, le rôle principal a été joué par la Moldavie. Le conflit pour la Pocutie avait donné lieu, dès la fin de l'étape antérieure, à de nouvelles démarches diplomatiques faites par la Pologne à Buda, Tîrgoviste et même Istanbul, dans l'intention d'isoler la Moldavie. Ce conflit ne s'inscrivait pas seulement dans le cadre des rapports polono-moldaves; il avait des implications beaucoup plus larges sur le plan des rapports entre les Etats de la région. La position stratégique de la Pocutie lui conférait aussi le rôle de tête de pont pour la réalisation des objectifs politiques du royaume hongrois à la fois vis-à-vis de la Pologne et de la Moldavie, car les nobles hongrois n'avaient pas encore abandonné le projet d'imposer leur suprématie politique, et économique au Sud-Est de l'Europe.

Si Vladislav Jagello, le roi de Hongrie, se prévalant de sa qualité d'arbitre dans le conflit moldo-polonais avait aidé la Moldavie dans cette action (Bogdan l'ayant déjà reconnu comme suzerain), il n'aurait réalisé rien d'autre que d'ajouter un nouvel élément qui aurait pu contribuer à éliminer la Pologne de la compétition pour la prépondérance dans cette partie de l'Europe. Un tel danger était d'autant plus grand qu'il était devenu évident que ce n'était pas la Hongrie qui serait, en fin de compte, la seule bénéficiaire de l'éloignement de la Pologne de cette zone, mais surtout le Habsbourg, ses redoutables adversaires, qui, profitant de l'incapacité du roi et des dissensions entre les magnats, voulaient subordonner le royaume hongrois pour ouvrir ainsi la voie vers la domination des Pays Roumains. À son tour, la Moldavie attachait la même importance à la domination de la Pocutie, qui représentait pour elle non seulement un moyen de récupérer une part de ses pertes économiques souffertes à la suite de l'annexion des cités maritimes – Kilia et Cetatea Albă – par l'Empire Ottoman en 1484, mais aussi un moyen de plus de s'opposer à la fois aux tendances polonaises et hongroises contraires à ses intérêts immédiats et de perspective.